

Energie inclusieve landbouw

Lange tijd betekende kringloop voor mij: verantwoord toepassen en hergebruiken van materialen. Dat je gebruik van bedrijfsmiddelen kunt uitdrukken in energie, geeft een nieuwe dimensie aan de kringloopgedachte. Als polderjongen geloofde ik in techniek. Je kunt immers techniek inzetten voor de doelen die je stelt. Deze overtuiging is na het lezen van het proefschrift van Meino Smit verschoven.

Mijn vader wilde persé boer worden en meldde zich aan als pionier om de polder te ontginnen en geschikt te maken voor landbouw. Uiteindelijk behoorde hij tot de uitverkorenen en kreeg een pachtbedrijf toegewezen. Het gemengde bedrijf lag aan de rand van de Noord-Oost Polder op het voormalige zuidoeverstrand. Toen ik vijf jaar oud was verscheen de eerste tractor op het bedrijf, een knalrode Porsche. De werkpaarden werden werkloos en verdwenen van het erf. Tractoren, landbouwwerktuigen en techniek betekenden vooruitgang. Deze overtuiging heb ik ook lang met me megedragen. Tot ik Meino Smit sprak over zijn proefschrift. De boer Meino kende ik wel van biodiversiteit-bijeenkomsten in Drenthe, waar hij op biologische en eigen wijze een akkerbouwbedrijf runt.

Dat het bouwen van tractoren, werktuigen en windmolens zoveel energie opslurpen, heb ik me nooit goed gerealiseerd. BD landbouw had mijn ogen wel geopend voor krachten en ritmen in de natuur. Na deze wakeupcall kijk ik met wat andere ogen naar tractoren, oogstmachines en koelcellen die ook de bio bedrijven bevolken. Dat een koelcel veel energie verbruikt, is bekend. Maar dat de bouw ervan inclusief inrichting ervan ook onderdeel uitmaakt van onze kringlooplandbouw voegt iets toe. Dan vind ik het des te mooier dat de koeienstal op GAOS met houten spanten is opgebouwd. Wie weet komen deze spanten ooit op de composthoop terecht.

Het vraagt een energie-inclusieve blik en het nodige rekenwerk om de effectiviteit van voedselproductie scherp te krijgen en

een goede afweging te maken bij aanschaf van zogenoemde productiemiddelen. De energiebehoefte neemt af als machines en werktuigen worden gedeeld. Collectieve landbouw werkt ook weer niet, daarvoor hebben we teveel gezond eigenbelang. Gelukkig kom ik samenwerking regelmatig tegen, bedrijven die samen iets aanschaffen of werktuigen uitwisselen. Waar Meino pleit voor kleinere bedrijven en meer inzet van arbeid in de landbouw, zie ik vooral mogelijkheden in meer samenwerking. Samenwerking vraagt vertrouwen en vertrouwen winnen vraagt tijd. Hier ligt ook de kracht en kans voor BD-bedrijven. Ik heb nauwe samenwerkingen zien ontstaan uit de intervisiegroepen die ik begeleid. Dit zijn groeiprocessen die verzorgd willen worden. Begeleiding van groepen begint met het

Dat het bouwen van tractoren, werktuigen en windmolens zoveel energie opslurpen, heb ik me nooit goed gerealiseerd

zorgen voor een veilige situatie waarin ieder haar/zijn zegje kan doen. Dit noem ik de inbedding. We oefenen ook met Isd (luisteren, samenvatten en doorvragen). Daarmee ontstaat verdieping in het gesprek. Deelname van boerinnen aan de groep helpt ook, vrouwen zijn goed in het inlevend vragen stellen. In gesprek met boeren verwijst ik re-

gelmatig naar het monnikenwerk van Meino Smit; door in energie te rekenen heeft hij grenzen verlegd en het begrip kringlooplandbouw oppgerekt. De vraag die hier bij mij opkomt is of landbouw primair productie betekent, of dat landbouw nog meer voortbrengt en waarden toevoegt. In dat geval spreek ik liever van landbouwcultuur.

Voedsel bestaat niet alleen maar uit stoffen. En energie betekent meer dan alleen maar kilojoules. In het levende zijn het krachten die de stoffen bijeen houden, in BD kringen praten we dan over levenskrachten. Ook bij energie spelen krachten een rol, maar ik ben geen natuurkundige om dit goed te kunnen duiden. Ik denk dat enthousiasme als energie niet direct meetbaar is, maar als je oplet wel zichtbaar. Alle veranderingen vragen inspanning zowel in je persoonlijk leven als binnen het bedrijf, maar als het lukt krijg je er energie voor terug. ID

BD thema- en intervisiegroepen

Binnen BD beroepsontwikkeling vindt uitwisseling plaats. Naast zogenaamde themagroepen functioneren er vele intervisiegroepen. De gesprekken zijn gestoeld op persoonlijke vragen of knelpunten waar de boeren tegenaan lopen. Dit kan gaan over de bedrijfsvoering, over bedrijfsovername, over samenwerking, over van alles. Door luisteren en doorvragen ontstaat er verdieping en kijk op wat er werkelijk speelt. Meestal leidt het gesprek tot meer inzicht en vaak verrassende antwoorden, ook op vragen die niet zijn gesteld. Er zijn nog plaatsen vrij in de groepen: Brabant, Flevopolder, rondom

Haarlem, Noordwest Nederland (thema Landbouw&Zorg) en Noord-Nederland. Aanmelden via Luc Ambagts, lucambagts@bdvereniging.nl.

Themagroep Zuid Holland op bezoek bij de Bieslandhoeve

Leen Janmaat werkt als onderzoeker bij het Louis Bolk Instituut en ondersteunt vanuit zijn eigen bedrijf Werkende veld bedrijven en mensen in hun ontwikkeling. Als coach begeleidt hij meerdere intervisie- en themagroepen binnen het project BD beroepsontwikkeling. Leen stond aan de wieg van Collegiale Toetsing, dat inmiddels onderdeel uitmaakt van de Demeter toekenning.

